

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om
ändring av 2 § lagen om statskontoret**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om statskontoret ändras så att uppgiften att ordna företagshälsovård bortfaller. Avsikten är att det i stället för den resultatenhet som producerar företagshälsovård skall bildas ett statsbolag.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av år 1996.

Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1996.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

1.1. Nuläge

Enligt 2 § 1 mom. lagen om statskontoret (305/91) har statskontoret till uppgift att bl.a. ordna företagshälsovård och annan personalservice för statliga ämbetsverk och inrättningar. Enligt paragrafens 3 mom. (15/93) kan service produceras också för kundgrupper utanför statsförvaltningen.

Enligt 1 § 1 mom. lagen om företagshälsovård (743/78) skall arbetsgivaren i arbete där han är skyldig att iaktta lagen om skydd i arbete (299/58) eller lagen om skydd i skeppsarbete (354/67) på sin bekostnad genom att anlita yrkesutbildade personer och service inom hälsovården anordna företagshälsovård för att förebygga hälsorisker till följd av arbetet. Verksamheten är inriktad på själva arbetet, arbetsmiljön och arbetstagarna. Enligt 3 § i lagen kan arbetsgivaren dessutom ordna sjukvård och annan hälsovård för sina arbetstagare. Målet är att effektivisera företagshälsovården för personer i arbetsför ålder och att stöda den lagstadgade företagshälsovården. Närmare stadganden om vad företagshälsovården omfattar har utfärdats i statsrådets beslut om före-

tagshälsovård vilken stadgats såsom arbetsgivares skyldighet samt om företagshälsovård för företagare och andra som utför eget arbete (950/94).

Enligt 7 § 1 mom. lagen om företagshälsovård kan arbetsgivaren ordna service som avses i lagen genom att skaffa servicen från en kommunal hälsovårdscentral, genom att själv eller tillsammans med andra arbetsgivare ordna servicen eller genom att skaffa service från en annan inrättning eller person som är berättigad att ge företagshälsovård.

Sjukförsäkringslagen (364/63) ger också den anvisningar om ordnandet av företagshälsovård. Enligt 29 § i lagen har arbetsgivaren rätt att uppbära ersättning för nödvändiga och skäligen kostnader som orsakas av ordnandet av företagshälsovård. Ersättning betalas för kostnader orsakade av såväl lagstadgad företagshälsovård som sjukvård och annan hälsovård.

Ersättningar har betalats sedan år 1964. Till en början ersattes enbart sjukvårdskostnader inom ramen för företagshälsovården. Från och med 1969 började ersättning också betalas för förebyggande hälsovård. Den revidering av sjukförsäkringslagen (782/94) som trädde i kraft vid ingången av år 1995 är avsedd att inrikta resurserna på just den förebyggande

företagshälsovården och sådan verksamhet som skall upprätthålla arbetsförmågan. Den ersättningsgilla verksamheten har därför delats in i två olika ersättningsklasser inom vilka ersättning utbetalas till högst 50 % av ett kalkylerat maximibelopp för vardera ersättningsklassen. Hitills har det inte funnits någon övre gräns inom ersättningsystemet och alla godtagbara kostnader har varit likvärdiga; det har med andra ord inte haft någon betydelse hur kostnaderna har fördelats mellan den förebyggande verksamheten och sjukvården.

Ersättningen betalas på basis av ansökan i efterskott per räkenskapsperiod. Ersättning för företagshälsovård betalas i regel till arbetsgivaren. Om servicen har ordnats vid en företagshälsovårdscentral som arbetsgivaren upprätthåller själv eller tillsammans med andra arbetsgivare kan folkpensionsanstalten med arbetsgivarens samtycke avtala om att betala ersättningen till den som producerar servicen.

Stadgandena i lagen om företagshälsovård gäller också staten i dess egenskap av arbetsgivare. Staten har dessutom meddelat föreskrifter om sjukvård för sin egen personal. Statens tjänstemän omfattas av förordningen om sjukvård för statstjänstemän (566/84). Förordningen ändrades i början av 1993 så, att tjänstemännens sjukvård inte längre är begränsad till företagshälsovårdscentraler upprätthållna av staten. För arbetstagarnas del gäller finansministeriets beslut av den 9 maj 1995 om ersättande av kostnader som anknyter till statens arbetstagares sjukvård samt om ansökan om sjukledighet (FM 16/95).

Statens ämbetsverk och inrättningar grundade till en början egna företagshälsovårdscentraler. Senare grundades också gemensamma regionala företagshälsovårdscentraler i samband med något ämbetsverk eller någon inrättning. Om ämbetsverket eller inrättningen inte upprätthöll någon egen företagshälsovård och inte heller hörde till någon regional företagshälsovårdscentral, skaffades servicen i huvudsak från hälsovårdscentralerna. Statens regionala företagshälsovårdscentraler samt företagshälsovårdscentralerna vid statens tryckeri-central, luftfartsstyrelsen, post- och televerket och Statsjärnvägarna överfördes under åren 1987—1990 till en regional företagshälsovårdscentral som förvaltningsmässigt lyder under statskontoret. Frågor som gäller ordnande av företagshälsovård har skötts av en särskild resultatenheter vid statskontoret (VK-Företags-

hälsa), som är nettobudgeterad fr.o.m. ingången av år 1994.

VK-Företagshälsa upprätthåller ett riksfattande nät av företagshälsovårdscentraler till vilket hörde 41 centraler den 1 juni 1995. Centralförvaltningen inbegripen arbetar ca 340 personer inom VK-Företagshälsa. De viktigaste kunderna är statens ämbetsverk och inrättningar samt före detta statliga enheter som har bolagiserats eller ombildats till affärsverk och som tidigare har omfattats av statens budgethushållning. Allt som allt ansvarar VK-Företagshälsa på avtalsbasis för ca 135 000 arbetstagares företagshälsovård.

Från ingången av år 1993 blev den av statskontoret producerade företagshälsovården avgiftsbelagd för statens ämbetsverk och inrättningar enligt lagen om grunderna för avgifter till staten (150/92). Servicen prissätts på affärsekonomiska grunder. De affärsverk som lyder under lagen om statens affärsverk (627/87) och av vilka de första grundades 1989 har betalat för servicen ända sedan grundandet.

1.2. Behovet av ändringar och de föreslagna ändringarna

De sparåtgärder som föranletts av den ekonomiska depressionen, upphävandet av konkurrensbegränsningar i samband med den europeiska integrationen och de effektmål den offentliga sektorn ställt upp för hushållningen har skärpt konkurrensen inom företagshälsovården. Ännu för ett par år sedan hade branschen en överkapacitet som senare försvann, bl.a. på grund av konkurser. Konkurrensläget inom denna sektor kräver en smidigare och snabbare reaktionsförmåga och förmåga att fatta beslut än ämbetsverksmodellen kan erbjuda. Olägenheterna med en avgiftsbelagd verksamhet som bedrivs av olika ämbetsverk på en marknad där det råder konkurrens är framför allt de ojämlika konkurrensförutsättningarna och möjligheten till smygsuventioner.

Att servicen blev avgiftsbelagd och sjukvårdsmonopolet slopades för tjänstemännens vidkommande innebar att konkurrensen blev fri i fråga om statskontorets företagshälsovård. Ämbetsverk och inrättningar kan köpa företagshälsovård från vilken producent de önskar, liksom också statskontorets företagshälsovård på motsvarande sätt kan erbjuda sin service

utanför statsförvaltningen. VK-Företagshälsa har ingen monopolställning eller dominerande ställning på marknaden. Det blir därför nödvändigt att omorganisera produktionen av företagshälsovård så att den motsvarar det förändrade läget. Statskontoret bör befrias från sitt ansvar för företagshälsovården. Den lämpligaste organisationsmodellen för ordnandet av företagshälsovård är ett aktiebolag. Den modellen ger bättre förutsättningar än hittills att utveckla statens företagshälsovård samt att få den ekonomiska och funktionella ledningen att bättre motsvara verksamhetsbetingelserna för enheter som fungerar på den fria konkurrensens villkor. Den tryggar bättre än ämbetsverksmodellen möjligheterna att anpassa verksamheten till kvantitativa och kvalitativa förändringar i efterfrågan.

Statskontorets företagshälsovård är redan nu avgiftsbelagd och prissatt enligt företagsekonomiska principer. Verksamheten har i anslutning till statskontoret på senare tid effektiviserats så att man numera nästan uppnår kostnadsmotsvarighet. Enheten VK-Företagshälsas inkomster uppgick under 1994 till 98,6 milj. mk och kostnaderna till 107,4 milj. mk enligt bokslutsuppgifterna. Kostnadsmotsvarigheten för den totala verksamheten var så hög som 92 %. VK-Företagshälsas resultatmål för 1995 är en lönsamhet på 94 %. I statsbudgeten för år 1995 har ett nettoanslag på 1 138 000 mk reserverats för VK-Företagshälsas verksamhet. Bruttoinkomsterna uppskattas uppgå till 106 milj. mk och bruttoutgifterna till 113 milj. mk. Det planerade bolaget verkar ha förutsättningar att utveckla verksamheten så att den blir konkurrenskraftig och företagsekonomiskt lönsam. För tryggnad av tillgången och kvaliteten på företagshälsovårdstjänster är det dock ändamålsenligt att staten också i fortsättningen själv tillhandahåller företagshälsovårdstjänster. Staten bör därför äga en del av bolagets aktiestock.

Enligt förklaringsdelen till kapitel 28.05 i budgetpropositionen för 1995 är avsikten att statskontorets företagshälsovård skall bolagiseras senast 1996. Enligt finansministeriet och statskontorets överenskommelse om resultatmålen för 1995 är ett av statskontorets resultatmål att göra enheten VK-Företagshälsa konkurrenskraftig och företagsekonomiskt lönsam så att den kan bolagiseras i årsskiftet 1995—1996.

Med hänvisning till vad som nämnts ovan föreslås att 2 § 1 mom. 1 punkten lagen om

statskontoret ändras så att det inte längre skall ingå i statskontorets uppgifter att ordna företagshälsovård. På grundval av den föreslagna ändringen bortfaller samtidigt statskontorets möjlighet att enligt 3 mom. i samma paragraf ordna företagshälsovård för enheter som står utanför budgethushållningen.

VK-företagshälsa har i sina register uppgifter om sina kunder och deras hälsa. Avsikten är att kund- och patientuppgifterna skall överlämnas till det nya bolaget. För undvikande av de problem tolkningen av personregisterlagen (471/87) kan ge upphov till föreslås att möjligheten att överföra patientuppgifterna skall garanteras genom att i ikraftträdelsestadgandet tas in ett stadgande om att statskontoret har rätt att överlämna patient- och kunduppgifter som registrerats i samband med den företagshälsovård som statskontoret genomfört till statsbolaget på företagshälsovårdens område.

2. Propositionens verkningar

2.1. Ekonomiska verkningar

Propositionen innebär att VK-Företagshälsas inkomster och utgifter bortfaller i statsbudgeten. I budgeten för 1995 har ett nettoanslag på 1 138 000 mk reserverats för VK-Företagshälsas verksamhet.

Enligt motiveringen till kapitel 28.05 i tilläggsbudgetpropositionen för 1995 (RP 11/1995 rd) föreslås att motiveringen till moment 28.05.88 (Anskaffning av aktier) i den första tilläggsbudgeten för 1992 skall ändras så att anslaget även får användas för betalning av aktiekapital för ett bolag inom företagshälsovårdens område som kommer att bildas i anslutning till finansministeriet eller statskontoret, och till andra utgifter som förorsakas av åtgärder som förberedelserna för bolagisering av statskontorets företagshälsovård förutsätter.

Avsikten är att med hjälp av anslagen under momentet skall bildas ett bolag för ordnande av företagshälsovård under 1995 i vilket staten tecknar alla aktier. Aktiebolagslagen (734/78) och lagen om utövande av statens delägarrätt i vissa aktiebolag som bedriver ekonomisk verksamhet (740/91) skall tillämpas på bolaget.

Bolaget skall inleda sin verksamhet inom företagshälsovården vid ingången av 1996. Avsikten är att bolaget som apport skall få VK-Företagshälsas lösa omsättnings- och an-

läggningstillgångar till ett värde av ca 9 800 000 mk. Dessutom överförs rätten till de av VK-Företagshälsas försäljningsfordringar som förfaller till betalning under 1996 till bolaget och bolaget skall ansvara för enhetens leverantörsskulder. Bolaget betalar under det första verksamhetsåret skillnaden mellan försäljningsfordringar och leverantörsskulder till staten. Statsrådet bestämmer de närmare villkoren för överlåtelsen samt beslutar om övriga arrangemang i anslutning till egendomsöverlåtelsen och bolagsbildningen.

Avsikten är att bolagets kapitalstruktur skall utformas så att den blir tillräckligt stabil med tanke på eventuella anpassningsproblem i inledningsskedet. I budgetpropositionen för 1996 skall ett anslag på ytterligare 12 000 000 mk föreslås för beviljande av ett långfristigt lån till bolaget.

2.2. Verknningar i fråga om personal

Inom VK-Företagshälsas centralförvaltning och på enhetens företagshälsovårdscentraler arbetar sammanlagt ca 340 personer. Avsikten är att den nuvarande personalen skall anställas i det nya bolaget. Personalens arbets- och

tjänsteförhållande med staten upphör den 31 december 1995. I enstaka fall kan statskontoret tvingas betala lön för uppsägningstiden eller motsvarande ersättning under 1996.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen grundar sig på ett förslag som framlades av arbetsgruppen för bolagisering av företagshälsovården (FM 1995:14) den 10 februari 1995. I arbetsgruppen deltog representanter för finansministeriet, statskontoret och VK-Företagshälsas personal.

Beträffande överlämnandet av patient- och kunduppgifter har dataombudsmannens byrå kontaktats.

4. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1996.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag
om ändring av 2 § lagen om statskontoret

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 2 § 1 mom. 1 punkten lagen den 15 februari 1991 om statskontoret (305/91) som följer:

2 §

Om det inte i fråga om vissa ärenden stadgas något annat om behörigheten, har statskontoret till uppgift att

1) ordna service i samband med finansiering, placering, skötsel av skulder och lån samt personalservice för statliga ämbetsverk och inrättningar,

Denna lag träder i kraft den
1996.

Statskontoret har rätt att till statsbolaget på företagshälsovårdens område överlämna patient- och kunduppgifter som framkommit vid genomförandet av statskontorets företagshälsovård.

Helsingfors den 16 juni 1995

Republikens President
MARTTI AHTISAARI

Finansminister *Iiro Viinanen*

Lag

om ändring av 2 § lagen om statskontoret

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 2 § 1 mom. 1 punkten lagen den 15 februari 1991 om statskontoret (305/91) som följer:

Gällande lydelse

2 §

Om det inte i fråga om vissa ärenden stadgas något annat om behörigheten, har statskontoret till uppgift att

1) ordna service i samband med finansiering, placering, skötsel av skulder och lån, *företagshälsovård* samt *annan* personalservice för statliga ämbetsverk och inrättningar.

Föreslagen lydelse

2 §

Om det inte i fråga om vissa ärenden stadgas något annat om behörigheten, har statskontoret till uppgift att

1) ordna service i samband med finansiering, placering, skötsel av skulder och lån samt personalservice för statliga ämbetsverk och inrättningar.

*Denna lag träder i kraft den
1996.*

Statskontoret har rätt att till statsbolaget på företagshälsovårdens område överlämna patient- och kunduppgifter som framkommit vid genomförandet av statskontorets företagshälsovård.
